Materiał metodyczny – „Projekt Starszoharcerski w Pigułce” – pwd. Adam Zając HO

Projekt Starszoharcerski jest to forma pracy, która mimo już mocno rozwiniętego pionu starszo harcerskiego wciąż nie jest w pełni wykorzystywana w drużynach oraz jest dosyć trudna w zastosowaniu przez drużynowych. W tym materiale chciałbym wyjść naprzeciw drużynowym, którzy nie wiedzą jak „zabrać się” za te formę zadań grupowych. Postaram się w prosty sposób przedstawić ideę Projektu Starszoharcerskiego. Zaprezentować jak powinno się go rozpocząć, realizować i zakończyć.

Aby nie ominąć żadnej ważnej kwestii projektów, będę w tym materiale analizował fragmenty opisu instrumentu metodycznego, jakim jest Projekt Starszoharcerski.

„**OPIS PROJEKTU STARSZOHARCERSKIEGO**

Projekt starszoharcerski jest instrumentem metodycznym stosowanym w pracy z harcerkami starszymi i harcerzami starszymi.

Idea i charakterystyka projektu starszoharcerskiego

Projekt starszoharcerski jest instrumentem służącym do poszukiwania i zgłębiania obszarów indywidualnych zainteresowań, uczenia działania w zespole, podejmowania decyzji i odpowiedzialności. Projekt starszoharcerski jest tak skonstruowany, że łączy zadanie indywidualne z zadaniem zespołowym. Pozwala wykorzystać różnorodne własne zainteresowania i talenty dla wspólnego celu.

Najważniejszą cechą projektu starszoharcerskiego jest to, że **jest to działanie dobrowolnie zainicjowane przez zespół harcerek, harcerzy starszych**. Samodzielność harcerek i harcerzy starszych w planowaniu, realizacji i podsumowaniu projektu starszoharcerskiego jest bardzo wyraźna. **Drugą istotną cechą jest to, że bardzo liczy się zarówno efekt, jak i tok realizacji, zaangażowanie poszczególnych osób w przebieg zadania. „**

W powyższym fragmencie warto zwrócić uwagę na słowa, które zostały przeze mnie pogrubione. Działanie powinno zostać zainicjowane przez członków drużyny. Zazwyczaj drużynowi w tym momencie odpuszczają sobie korzystanie z tego instrumentu. Młodzież w wieku gimnazjalnym zdecydowanie woli podążać za jakimś silnym autorytetem, a niekoniecznie samemu inicjować działania. Co w takim razie mamy zrobić, aby drużyna zechciała realizować projekt? Otóż, moim zdaniem pierwszy projekt drużyny powinien zainicjować drużynowy – on też jest członkiem swojej drużyny. Oczywiście trzeba to zrobić w umiejętny sposób, pamiętając, że będąc drużynowym powinno się przede wszystkim koordynować realizację projektu,

a nie samemu realizować większość zadań. Gdy harcerze zobaczą drużynowego „w akcji” to sami zachcą być tacy sami jak on i idąc w jego ślady zaczną inicjować kolejne pomysły na projekty.
Drugą ważną rzeczą jest to, że istotny dla nas jest nie tylko efekt (choć on również), ale przede wszystkim cały proces realizacji projektu. Dla waszych podopiecznych zapewne ważniejszy będzie efekt. Młodzi ludzie lubią dążyć do jakiegoś celu i to on dla nich pewnie będzie priorytetem, ale wy jako drużynowi musicie zwrócić szczególną uwagę na to jak dobierane są poszczególne zadania, czy każdy może się wystarczająco wykazać oraz czy członkowie drużyny współpracują ze sobą przy realizacji tego projektu. Trzeba mieć świadomość, że poprzez realizację projektu nie osiąga się jedynie celu ustalonego w planie realizacji projektu, ale również inne poboczne cele:

„Dla oceny projektu starszoharcerskiego ważne jest, jak zadanie jest wykonywane:

- czy harcerki i harcerze podchodzą do realizacji obranego projektu starszoharcerskiego z zaangażowaniem i zrozumieniem,
- czy potrafią ustalić samodzielnie prawidłowy harmonogram pracy i produktywnie wykorzystać pozostający do ich dyspozycji czas,
- czy umieją podzielić między siebie zadania,
- czy okazują zainteresowanie współpracą,
- wcielają w życie wspólnie podejmowane decyzje,
- czy radzą sobie z pojawiającymi się problemami i konfliktami
- czy ich działania były skuteczne i doprowadziły do zakładanego celu.

Każdy projekt starszoharcerski pozwala na poszukiwanie i sprawdzanie różnorodnych zainteresowań harcerzy i harcerek starszych. W prawidłowej realizacji przez harcerki i harcerzy starszych kolejnych projektów starszoharcerskich powinny wzrastać stopniowo: terytorium działania, znaczenie rezultatu końcowego, samodzielność grupy, czas trwania, rola indywidualnego wykonawcy
i jego świadomość.

Budowanie i realizacja projektu starszoharcerskiego pozwala na prawidłowy przebieg rozwoju, charakteryzujący się w tym okresie szczególnym poszukiwaniem wartości, zainteresowań, przyjaciół, siebie. Właściwie zrealizowany projekt starszoharcerski pozwala na budowanie własnej odrębnej tożsamości, stwarzając warunki do pełnej akceptacji siebie w relacjach z rówieśnikami i dorosłymi, rozwija zainteresowania harcerzy starszych, kształci ich odpowiedzialność i umiejętność pracy w zespole. „

Bardzo ważne jest to, że projekty maja rozwijać członków drużyny, którzy w nim uczestniczą. Nie róbmy projektów dla projektów, ale róbmy je dla innych i dla siebie. Doświadczeni członkowie drużyny niech realizują zadania, które będą już dla nich wyzwaniem, a nie tylko kolejnym wykonaniem tego samego. Prostsze zadania trzeba przydzielać członkom, którzy się dopiero wdrażają w działania na rzecz

środowiska. Dostosowujmy zadania do możliwości osób realizujących projekt.

Trochę więcej fachowych i metodycznych opisów waszej roli w realizacji projektu przeczytacie poniżej:

„Rola drużynowego w realizacji projektu starszoharcerskiego

Główną rolą drużynowego przy realizacji projektu starszoharcerskiego jest udzielenie pomocy harcerkom i harcerzom starszym w umiejętnym łączeniu zadań sprawności, stopni i projektów oraz czuwanie nad tym, aby planowanie i realizacja projektów były zgodne z harcerską metodą i ideałami oraz żeby działania były bezpieczne dla życia i zdrowia.

Drużynowy i rada drużyny powinni umiejętnie wplatać podejmowane projekty starszoharcerskie w plan pracy drużyny, umożliwiając prezentację osiągnięć zrealizowanego projektu starszoharcerskiego na zbiórce drużyny oraz wykorzystując ich elementy do dalszej pracy całej drużyny. Drużynowy może przeprowadzić projekt pilotażowy, aby nauczyć harcerki i harcerzy starszych, w szczególności zastępowych, na czym projekt starszoharcerski polega. „

To tyle teorii dotyczącej samej idei projektu oraz zasad jego realizacji. Teraz opis praktyki, czyli jak to w ogóle zrobić? Jak rozpisać? Jak realizować?

Etapy realizacji projektu starszo harcerskiego:

- na początku tak jak już było napisane : zainicjowanie projektu przez samych realizujących (nie musi to być cała drużyna, może to być tylko zastęp, albo inna grupa, która zwiąże się w celu realizacji danego projektu)

- gdy padnie już pomysł to należy przedyskutować wszystkie pomysły i wybrać konkretną propozycję tak, aby każdy był zadowolony i wciąż chętny do realizacji.

- następnie wspólnie należy opracować plan realizacji projektu. Trzeba tu zwrócić dużą uwagę na to, aby nikt nie został pominięty przy delegowaniu zadań oraz żeby były dobrane do umiejętności osób biorących udział w projekcie (forma planu opisana w dalszych punktach).

- w końcu przechodzimy do działania – wykonujemy przydzielone zadania określone w planie projektu, zwracając uwagę na ustalone wspólnie terminy.

- po zrealizowaniu wszystkich zaplanowanych zadań możemy uznać projekt za zakończony.

- warto podsumować realizację projektu starszoharcerskiego pokazem lub prezentacją. Nada to temu wydarzeniu większej wagi, a harcerze będą czuli, że zrobili coś wielkiego.

- podsumowanie należy wykonać również wśród samych uczestników projektu. Uczymy się również przez błędy, dlatego warto przeanalizować każde zadanie

zarówno pod względem plusów jak i pod względem rzeczy, które następnym razem będzie trzeba poprawić.

-na sam koniec Rada Drużyny ocenia realizację projektu i rozkazem może zamknąć taki projekt zezwalając jednocześnie na oznaczenie zrealizowania stopnia na mundurze przez harcerzy.

Brak Ci pomysłów? Oto przykładowe obszary realizacji projektu starszoharcerskiego:

• techniki harcerskie i specjalności,
• wiedza harcerska,
• Polska, Europa, świat,
• działalność kulturalna – teatr, kino, film, muzyka, malarstwo,
• „samopomoc” koleżeńska (nauka-korepetycje, rozwijanie wspólnych zainteresowań, organizowanie czasu wolnego),
• środki masowego przekazu (dziennikarstwo, nowoczesne technologie komunikacji – internet), w tym audycje radiowe, małe „produkcje filmowe”, artykuły do gazet – gazetka (periodyk),
• zdrowy styl życia (sposoby odżywiania się, dbanie o kondycję fizyczną, profilaktyka uzależnień),
• akcje zarobkowe, przedsiębiorczość, samodzielność finansowa do realizacji własnych potrzeb.

Powinniśmy już wiedzieć jak powinno się realizować projekt oraz w jakich obszarach można się udzielać. Teraz czas na kilka zasad formalnych, które pozwolą nam się „rozliczyć” z realizacji projektu:

Zasady i tryb realizacji projektu starszoharcerskiego

1. Projekt starszoharcerski jest realizowany przez zastęp starszoharcerski lub inny zespół skupiający harcerki i harcerzy starszych powołany specjalnie do realizacji projektu starszoharcerskiego.

2. Decyzja o realizacji projektu starszoharcerskiego przez zastęp jest dobrowolna i samodzielna. Zadanie zostaje podjęte z własnej inicjatywy wykonawców, wspólnie zaplanowane, realizowane
i oceniane przez grupę. Punktem wyjścia jest konkretne zamierzenie, podjęcie konkretnej inicjatywy, wytyczenie celu działania w grupie. Istotne jest podkreślenie autonomii realizacji projektu jako określonego, zamkniętego cyklu działań o konkretnie określonym celu i zakresie. W toku realizacji projektu starszoharcerskiego każdy uczestnik wykonuje wynikające z planu zadania indywidualne zgodne ze swoimi możliwościami i zainteresowaniami.

3. Realizacja projektu starszoharcerskiego polega na wykonaniu zaplanowanych zadań w okresie nie krótszym niż 1 miesiąc i dłuższym niż 6 miesięcy.

4. Realizacje zadań zespół odnotowuje w „Karcie projektu starszoharcerskiego”. Karta powinna zawierać:

• nazwę realizowanego projektu starszoharcerskiego,
• wykaz członków zastępu (zespołu) realizującego projekt starszoharcerski,
• plan realizacji projektu starszoharcerskiego (z uwzględnieniem osób odpowiedzialnych za poszczególne zadania),
• planowany czas trwania realizacji projektu starszoharcerskiego.

Warto zauważyć, że nie został narzucony wzór „karty projektu starszo harcerskiego”. Wiemy dokładnie co powinna zawierać, ale to w jakiej formie harcerze ją rozpiszą to ich decyzja. Nie chcemy zamykać się na klasyczną formę wypunktowanej tabelki. Warto pomyśleć nad ciekawszymi formami tej karty. Jeśli to projekt o tematyce przyrodniczej, to może zrobić coś na wzór zielnika? Albo gdy tematem przewodnim jest woda, to zamiast zwykłych kartek użyć niebieskich kartek w kształcie kropelek wody? To w jaki sposób będzie stworzona karta ogranicza jedynie wyobraźnia osób realizujących projekt. Jeżeli ktoś jednak wolałby się wzorować na czymś co jest dobre to w załączniku znajdziecie wzór karty próby.

5. Prawo do podjęcia decyzji o rozpoczęciu realizacji oraz zaliczeniu projektu starszoharcerskiego, po wspólnej jego ocenie razem z realizującymi mają rady:

• drużyny starszoharcerskiej,
• drużyny wielopoziomowej, której członkami są harcerze starsi.

Zastęp (zespół) podejmuje decyzję o rozpoczęciu realizacji projektu starszoharcerskiego i prezentuje plan realizacji radzie drużyny. Po uzyskaniu zgody rady drużyny na realizację projektu starszoharcerskiego, zespól przystępuje do realizacji, a decyzja ta jest ogłaszana w rozkazie drużynowego. Rada drużyny może zaproponować zespołowi zmianę niektórych zadań lub uzupełnienie programu realizacji o inne ważne zadania.

1. Zespół realizujący projekt starszoharcerski w wybranej, dowolnej formie dokumentuje jego przebieg.

2. Po zrealizowaniu zadań lub po upływie czasu realizacji projektu, zespół dokonuje oceny i występuje do rady drużyny z wnioskiem o zaliczenie projektu starszoharcerskiego całemu zespołowi lub pojedynczym jego członkom, jeżeli taki był wynik samooceny zespołu. Zespół realizujący projekt starszoharcerski przedstawia w tym celu dokumentację realizacji projektu oraz dokonuje prezentacji, pokazu publicznego zobrazowania efektów, wyników projektu starszoharcerskiego.

3. Na podstawie przedłożonej dokumentacji i po zaprezentowaniu przez zespół przebiegu realizacji projektu starszoharcerskiego rada drużyny podejmuje decyzję o zaliczeniu projektu starszoharcerskiego. Decyzja ta ogłaszana jest w rozkazie i wpisywana do książeczki

harcerskiej

Zrealizowane projekty starszoharcerskie oznacza się na mundurze.

Otóż to, jak można to oznaczyć na mundurze? Tak jak pisałem wcześniej, dla nas ważny jest sposób realizacji itp. Dla harcerza często dodatkowym motywatorem będzie oznaczenie na mundurze. Zatem:

„Symbolem zrealizowanego projektu starszoharcerskiego jest naszywka na prawym rękawie munduru o wymiarach 2cm x 7cm w barwach drużyny, na której każdy zrealizowany projekt jest odznaczany jednym pionowym paskiem w dowolnym kolorze.”

KARTA PROJEKTU STARSZOHARCERSKIEGO	
Hufiec / drużyna:	
Nazwa projektu:	
Cel projektu: (Tu wpisujecie, po co robicie ten projekt, jakie przyniesie korzyści osobom go realizującym, a jakie waszemu środowisku: miastu, drużynie itd.)	
Szef projektu: (Osoba, która będzie odpowiadała za projekt przed radą drużyny.)	
Zaangażowane osoby: (Osoby, które będą współrealizowały projekt.)	
Planowany czas rozpoczęcia:	**Planowany czas zakończenia:**

Harmonogram projektu		
Czynność (Poszczególne czynności prowadzące do zrealizowania projektu)	**Osoba odpowiedzialna**	**Termin**

Dokumentacja i sposób zaprezentowania projektu: (Jaka będzie dokumentacja z projektu? W jaki sposób projekt będzie zaprezentowany szerszemu gronu, które nie było zaangażowane bezpośrednio w realizację projektu?)
Opinia zespołu: (Pierwsza opinia należy do zespołu projektowego, napiszcie, czy waszym zdaniem dzięki projektowi mogliście zrealizować cele, które sobie założyliście przed jego realizacją.)
Opinia rady drużyny: (Rada drużyny na podstawie przebiegu projektu i dostarczonej dokumentacji oceni projekt. Przy ocenie będzie kierowała się umiejętnością jego zaplanowania, prawidłowego przebiegu, wykorzystania możliwości zespołu projektowego i dokumentacją z projektu.)